

Norsk kulturskoleråds innspill til [Strategi for kulturfrivillighet](#),

31. januar 2023

Innhold

Innledning	1
1. Bred deltakelse og tilgang på kunst og kulturaktivitet i hele landet	2
1.1. Utfordringer	2
1.2. Frempek – hva kan gjøres?	2
2. Møteplasser og tilgang på egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser	3
2.1. Kjennetegn på møteplasser for læring og gode opplevelser	3
2.2. Utfordringer og suksessfaktorer	3
2.3. Gode eksempler	4
3. Samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen	4
3.1. Hva er erfaringene fra samarbeid og samspill mellom profesjonelt og frivillig kulturliv? ..	4
3.2. Faktorer for bedre samspill	4
4. Regionale kulturfond	5

Innledning

Norsk kulturskoleråd er en interesse- og utviklingsorganisasjon som arbeider for å fremme kvalitet i opplæringen innen kunst og kultur for barn, unge og voksne med utgangspunkt i de kommunale kulturskolene. Opplæringslovens paragraf 13-6 pålegger også at «*Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.*» Norsk kulturskoleråd anser kulturskolene som attraktive samarbeidsaktører for det frivillige kulturlivet i kommunene, og vil ut fra det forannevnte derfor svare ut noen av de sentrale spørsmålene som stilles i forbindelse med strategien for kulturfrivillighet.

Kulturskolerådet samarbeider med en rekke organisasjoner som også jobber inn mot frivilligheten. Å jobbe eksemplarisk om kultursamarbeid på både nasjonalt, regionalt og lokalt nivå er viktig for at det lokale kulturlivet og kommunens kulturskole utvikler gode strukturer for samarbeid og utvikler de beste tilbudene. Kulturskolerådet ber om at de kommunale kulturskolenes verdi som lokalt ressurscenter for både det frivillige og profesjonelle kulturlivet blir løftet i strategien, i tråd med kap. 1 i [Rammeplanen for kulturskolen](#), og [Kulturskolerådets strategi for mangfold, inkludering og innenforskap](#), som omtales i neste kapittel.

1. Bred deltakelse og tilgang på kunst og kulturaktivitet i hele landet

[Meld. St. 18 \(2020-2021\) «Opplive, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge»](#) viser til det flerkulturelle, internasjonale, komplekse samfunnet kulturskolen er en del av. Meldingen stiller forventninger til at mangfoldet av kulturelle uttrykk må speiles i kulturskolens tilbud og arbeid, slik at alle kan føle seg velkomne og få en reell mulighet til å delta.

Stortingsmelding 18 påpeker også kulturskolenes og Kulturskolerådets ansvar i denne sammenheng; «Kulturskolen er ein arena for å inkludere alle og forhindre utanforskap, og Norsk kulturskoleråd arbeider i tråd med sin eigen strategi for å styrkje dette perspektivet» (Kulturdepartementet, 2021, s. 63).

Kulturskolerådet ber om at strategien for kulturfrivillighet tar opp i seg at både profesjonelle og frivillige som arbeider for et inkluderende og mangfoldig kulturelt lokalsamfunn, oppfordres til et felles løft gjennom samskaping.

Å senke terskelen for å delta i kulturaktiviteter er viktig. Slik det er nå er ikke barn, unge og voksnes mulighet for å delta i kulturlivet like. Her ønsker Norsk kulturskoleråd at strategien for kulturfrivillighet poengterer hvilken rolle kulturskolene, som lokale samarbeidsaktører og ressursentre, kan ha i et samspill med frivilligheten for å ivareta mangfold, inkludering, god helse og livsmestring. Vi viser i denne sammenheng til [2022 Strategi Mangfold, inkludering og innenforskap \(11\).pdf](#)

1.1. Utfordringer

En av utfordringene, slik Norsk kulturskoleråd ser det, handler om hvor godt kjent de ulike kulturtilbudene er for *alle* innbyggerne i en kommune. Det kan også stilles spørsmål ved om tilbudene er skapt i en forståelse av at «de som berøres skal høres» og i medvirkningsprosesser med de menneskene/organisasjonene kulturskolene ønsker å nå. Dette kan gjelde enkeltpersoner, familier, offentlig og ideelle organisasjoner samt offentlige og private bedrifter. *Hvem* som initierer og inviterer til samhandling mellom disse, både lokalt og nasjonalt, er også et poeng. En kulturfrivillighetsstrategi bør oppfordre til dialog rundt *hvorfor* vi trenger at flere skal kunne delta som aktører i en kulturaktivitet. Videre handler det om å skape en forståelse for at det trengs tverrfaglig/tverrsektoriell dialog og samhandling for å se sammenhenger og muligheter i våre (felles) samskapsoppdrag når det gjelder ulike kunst og kulturaktiviteter i et bredt mangfold.

1.2. Frempek – hva kan gjøres?

Norsk kulturskoleråd vet at en rekke kommuner har høstet gode erfaringer når det gjelder medvirkning og samskaping. Her deltar både kulturfrivilligheten, private og offentlige bedrifter og organisasjoner, og mange kommuner/kulturskoler kan vise til gode samarbeidsmodeller lokalt. Vi nevner særlig [Kongsberg](#), [Molde](#) og [Ås](#) kulturskoler. I tråd med Stortingsmelding 18 blir det «lagt vekt på samarbeid gjennom å dele kunnskap og ressurser mellom ei rekkje ulike aktører, og innbyggjarane blir inviterte til å vere med i planlegginga og gjennomføringa. Tanken er å ta i bruk alle ressursane for dermed å skape betre lokalsamfunn.» (Stortingsmelding 18, 2020-2021, ss56-57).

Kulturskolerådet ber om at medvirkning og samskaping blir en grunntone i strategien om kulturfrivillighet. Dette nettopp for å oppnå større engasjement og deltakelse rundt kunst og kultur, og for å skape relevante og attraktive tilbud som favner enda flere mennesker i lokalsamfunnet. Det er et viktig poeng at samskaping må ledes. Norsk kulturskoleråd oppfordrer kulturskolene til å ta denne rollen i lokalsamfunnet, eller være en aktiv pådriver for dette arbeidet. Derfor ønsker Kulturskolerådet at strategien poengterer at kulturskolene kan være et nav i dette arbeidet.

2. Møteplasser og tilgang på egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser

2.1. Kjennetegn på møteplasser for læring og gode opplevelser

Møteplasser for læring og gode opplevelser handler både om bygg og egnede rom, men også det å skape gode vilkår for det lokale samarbeidet gjennom at kulturfrivillighetsstrategien løfter prinsipper og poengterer premisser for samhandling og samskaping som ressurs. Her vil Norsk kulturskoleråd anbefale at kulturfrivillighetsstrategien ser til «suksesskriterier» som nylig er nevnt i en temaside om prosjektet Fremtidens kulturskole (2020-2022). Dette er et nylig avsluttet prosjekt med fokus på kommunal samskaping mellom både offentlige, private og frivillige aktører. Kulturskolerådet anbefaler at erfaringer herfra kan innbakes i kulturfrivillighetsstrategien. I denne sammenhengen handler dette blant annet om viktigheten av å bli kjent med hverandre som lokale kulturaktører og med hverandres virksomheter som en avgjørende faktor for samskapingsarbeid. Det å kartlegge hva som fins av ressurser i kommunen og som kan bidra til at innbyggerne får leve gode liv, innbefatter kulturfrivilligheten. Derfor bør en strategi om kulturfrivillighet poengtere at det er viktig å tenke nytt og dermed invitere til samtaler med parter som ikke har samarbeidet på denne måten tidligere.

<https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/kultur/fremtidens-kulturskole/>

2.2. utfordringer og suksessfaktorer

Ofte er lokaler til bruk for det lokale kulturlivet knyttet til kommunale bygg, som utenfor skole- og arbeidstid fungerer som lokale kulturhus både for det frivillige og profesjonelle kulturlivet. Utvikling av nasjonale standarder for slike lokaler er et sentralt tema i Norsk kulturskoleråds politiske plattform.

Det frivillige kulturlivet er mangfoldig, og kvalitetsbehovene i rom for f.eks. dans, teater, akustisk musikk, forsterket musikk, datakultur eller visuell kunst er svært ulike. I mange tilfeller er behovene til de profesjonelle sammenfallende med de frivilliges behov, og ofte er de sammen om aktivitetene. Dette gjelder f.eks. der instruktører fra kulturskolen leder en frivillig aktivitet. Dette støttes også i Meld. St. 18 (2020 – 2021), kap. 7.2.4:

Regjeringa anerkjenner det behovet det frivillige kulturlivet har for eigna og tilgjengelege lokale, og vil gjennom å gi støtte til initiativ frå kultursektoren til kartlegging av kulturlokale, bidra til meir kunnskap om lokale til kulturformål over heile landet. Kunnskapen skal bidra til at det frivillige kulturlivet saman med kommunane kan skape gode, lokale arenaer for det lokale kulturlivet, inkludert barn og unge.

Kulturskolerådet ber om at en i utvikling av fremtidige standarder ser behovene til frivilligheten og de profesjonelles i sammenheng.

Mange små kommuner har ikke mulighet til å bygge og drifte egne kulturbygg av økonomiske årsaker. I praksis må en tenke flerbruk mellom f.eks. idrett og kultur både når en planlegger nybygg, og som øvingsrom i allerede eksisterende bygg. Da er det en stor utfordring for kulturlivet at spillemidlene som blir gitt til idrettsaktivitetene har en tyngre juridisk og lovmessig binding enn det kulturhusmidlene har. Så selv om det er gitt kulturhusmidler, og kommunen i tillegg har brukt egne penger på å tilrettelegge med amfi, lys/lyd, akustikk tilpasninger og scenefasiliteter vil idretten har et juridisk fortrinn i den daglige bruken.

Kulturskolerådet ber om at disse ordningene i fremtiden blir juridisk likt hjemlet i lovverket.

2.3. Gode eksempler

Vi vil trekke frem [Kulturfabrikken Sortland](#) og [Hamar kulturhus](#) i denne sammenhengen. Begge steder har et stort mangfold av frivillige og profesjonelle aktører under same tak, og gir god informasjon på nettsidene sine.

3. Samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

3.1. Hva er erfaringene fra samarbeid og samspill mellom profesjonelt og frivillig kulturliv?

Det er stor variasjon med tanke på hvordan dette samarbeidet fungerer, og hvem som deltar. Det handler både om hvilke aktører som finnes i lokalsamfunnet, personlige relasjoner mellom personene hos de ulike aktørene, og om noen tar et samordningsansvar for at dette samspillet skal kunne skje.

FeriePULSE er et prosjekt som bidrar til synliggjøring av korps som aktivitet, og fungerer som døråpner mellom de som ikke kjenner aktiviteten fra før og det lokale korpset. Siden 2021 har Norges Musikkorps Forbund og Norsk kulturskoleråd samarbeidet om å spre FeriePULSE til flere lokalsamfunn ved å tildele prosjektet til korps og kulturskoler som sammen ønsker å arrangere FeriePULSE. Dette er en modell som omfavner mange barn og unge som ellers ikke ville tatt del i det frivillige kulturliv. Det er et lavterskeltilbud som Kulturskolerådet ber om løftes frem som et eksempel i strategien for inkludering og for å motvirke utenforskap.

Norsk kulturskoleråd mener også at en kulturfrivillighetsstrategi bør løfte frem kultur og helseaspektet. I skrivende stund kartlegger Norsk kulturskoleråd hvordan kulturskolene i hele landet jobber med folkehelse, helse og omsorg, psykisk helse og aktiviteter i kjølvannet av «demenskoeret» på NRK, januar 2023. Foreløpige tall fra undersøkelsen viser at mange kommuner ser mulighetene som ligger i å bruke kulturskolene i samarbeid med frivillige organisasjoner når det gjelder å skape gode tilbud innen dette spekteret. På den måten styrkes samarbeidet, kommunen benytter kulturskolen som den ressursen den bør være og tilbudene vil bli bygd opp med forankring i både kulturskolenes kompetanse og struktur.

3.2. Faktorer for bedre samspill

Kulturskolerådet mener at det er de lokale kulturkontorene som bør ha et ansvar for å skape arenaer for godt samspill mellom det frivillige og profesjonelle kulturlivet. Lokalpolitisk kan dette f.eks. forankres i KS og/eller Frivillig Norge arbeid med [Frivillighetspolitisk plattform](#).

Et annet arbeid som kan danne et godt grunnlag for samskaping om gode tilbud i lokalsamfunnet, er å bygge videre på erfaringen fra KS og Kulturskolerådets arbeid med [Fremtidens kulturskole](#)

For et godt samarbeid og et nyttig samspill mellom offentlige, private og frivillige organisasjoner, ber Kulturskolerådet om at det i strategien poengteres nødvendigheten av å ha jevnlig dialoger mellom aktørene, at det kan vises til eksempler på hvem tar og hvordan ta initiativ.

Når det gjelder virkemidler på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå, oppfordrer Kulturskolerådet til en gjennomgang og en forenkling av søknadsprosesser og rapporteringskrav. Det bør også være mulig å

søke om både driftsmidler og prosjektmidler for å få kontinuitet og mulighet for større kontinuerlig utvikling uten at dette er tidsbestemte prosjekt. Søknadsordningene bør gjelde både for offentlige og frivillige aktører.

4. Regionale kulturfond

Kulturskolen er en viktig aktør ute i kommunene, som utdannings- og dannelses arena, et ressurscenter og ofte som en kobling mellom, og samarbeidspartner til, både det profesjonelle kulturlivet og lokale lag og organisasjoner. Det er dermed stort behov for en tilskuddsordning som kobler det frivillige og det profesjonelle kulturlivet.

Den offentlige finansieringen av kulturaktivitet er ofte avgrenset enten til offentlige og profesjonelle aktører, eller til tilskuddsordninger som øremerkes det frivillige feltet. Men det lokale kulturlivet kjennetegnes ofte av utstrakt samarbeid mellom profesjonelle og amatører.

I de fleste kommuner eksisterer det ikke helprofesjonelle ensembler eller institusjoner. Ved å legge til rette for flere samarbeid mellom profesjonelle og frivillige vil det kunne bidra til kunstnerisk utvikling, kompetanseutvikling, profesjonalisering og et bredere publikum.

Et regionalt kulturfond må komme i tillegg til eksisterende tilskuddsordninger – ikke erstatte ordninger som allerede fungerer godt i dag. Det er naturlig at fylkeskommunene får en rolle i å forvalte midlene, i form av f. eks tildelingsutvalg som er sammensatt av representanter fra målgruppene, og fra hele fylket.

Det er viktig at et slikt regionalt kulturfond har enkle søkekriterier og ikke alt for omfattende rapporteringskrav. Den lokale forankringen, og forvaltningen er viktig. På denne måten sikrer man en mer treffsikker bruk av midlene.

Norsk kulturskoleråd ønsker lykke til med strategiarbeidet, og står gjerne til disposisjon i det videre arbeidet.

Trondheim, 31. januar 2023

For Norsk kulturskoleråd

Helga Pedersen, styreleder

Morten Christiansen, direktør

